

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/153/2016
Identifikačné číslo spisu: 1109201683
Dátum vydania rozhodnutia: 22.03.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Edita Bakošová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1109201683.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu SAAM ADVISORY LIMITED, so sídlom Akropoleos 59-61 SAVVIDES CENTER, 1 st floor, Flat/Office 102, 2012 Nicosia, Cyprus, reg. číslo: HE 217552, zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. Peter Kubík, advokát, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Staré Grunty 162, IČO: 47 233 931, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Nám. SNP 33, zastúpenej Advokátskou kanceláriou HAVLÁT & PARTNERS, so sídlom v Bratislave, Rudnayovo nám. 1, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 8 C 31/2009, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 28. októbra 2015 sp. zn. 6 Co 363/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. októbra 2015 sp. zn. 6 Co 363/2015 a uznesenie Okresného súdu Bratislava I z 11. mája 2015 č. k. 8 C 31/2009-480 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I uznesením z 11. mája 2015 č. k. 8 C 31/2009-480 zastavil konanie a žalovanej nepriznal náhradu trov konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že žalobca nesplnil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v sume 873 909,96 eur v lehote 60 dní od právoplatnosti rozhodnutia, ktorá mu bola uložená uznesením z 22. júna 2012 č. k. 8 C 31/2009-406, ktoré nadobudlo právoplatnosť 9. júla 2012. Keďže žalovaná je účastníkom, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, súd mal za to, že sú splnené podmienky pre zastavenie konania podľa § 141a ods. 1 vety štvrtej O.s.p. v znení účinnom od 1. januára 2015. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 146 ods. 2 O.s.p.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave uznesením z 28. októbra 2015 sp. zn. 6 Co 363/2015 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne podľa § 219 O.s.p. a žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie postupoval správne, keď konanie zastavil podľa novelizovaného ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 1. januára 2015 aj napriek tomu, že žalobcovi nebola uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania podľa právnej úpravy účinnej po 1. januári 2015. Uviedol, že ak k

novelizovanému ustanoveniu § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 1. januára 2015 neboli zavedené osobitné prechodné ustanovenia, je potrebné sa riadiť § 355 O.s.p., v zmysle ktorého ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon i pre konania začaté pred jeho účinnosťou, a právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú zachované. Zdôraznil, že súd prvej inštancie má povinnosť aplikovať ustanovenie § 141a O.s.p. vo všetkých konaniach, vrátane konaní začatých pred jeho účinnosťou, t. j. pred 1. januárom 2015, a teda má povinnosť zastaviť konanie vždy, ak žalobca preddavok na trovy konania v určenej lehote nezložil a žalovaný, ktorý má povinnosť preddavok zložiť, ho zložil alebo je účastníkom, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. K námietke žalobcu o neprimeranosti výšky preddavku na trovy konania uviedol, že jeho výška je stanovená priamo v zákone (§ 141a ods. 2 O.s.p.). O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca. Navrhol, aby dovolací súd uznesenie odvolacieho súdu spolu s uznesením súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Prípustnosť dovolania vyvodil z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Namietal, že súd nedodrжал proporčnosť uloženej povinnosti preddavku na trovy vo vzťahu k predpokladaným trovám konania. Podľa jeho názoru nemožno procesné predpisy vykladať na úkor jednej sporovej strany tak, že nezaplateniu sumy predstavujúcej mnohonásobok možných trov, ktoré by mohla žalovaná v konaní vynaložiť, sa prisudzujú účinky nezaplatenia „preddavku“ na jej trovy konania. Súdom nižších stupňov vytýkal, že vec nesprávne právne posúdili, ak zastavili konanie z dôvodu nespĺnenia povinnosti zaplatiť sumu preddavku podľa § 141a O.s.p., ktorá mu bola uložená uznesením okresného súdu vydaným v čase, kedy zákon nespájal s nespĺnením tejto povinnosti následok zastavenia konania. Podmienky na to boli vytvorené až novelou ustanovenia § 141a O.s.p. s účinnosťou od 1. januára 2015, pričom zdôraznil, že po tomto dátume vo vzťahu k nemu nebolo vydané žiadne rozhodnutie o povinnosti zložiť preddavok na trovy. Podľa jeho názoru týmto spôsobom bola porušená zásada právnej istoty a predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Má za to, že ide o protiústavný stav, kedy sa dodatočnou (zavedenou po vyše piatich rokoch od začatia konania) a prakticky nespĺniteľnou povinnosťou podmieňuje prístup jednej sporovej strany k súdnej ochrane, pričom druhá sporová strana takúto povinnosť, a teda ani prekážku nemá. Garantovanie práva na spravodlivé súdne konanie Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd má vyššiu právnu silu ako účelová novelizácia vnútroštátneho procesného predpisu, preto postup oboch súdov nižších stupňov považoval za nemajúci oporu v zákone, svojvoľný, arbitrárny a neprimeraný. Tvrdil, že ak najvyšší súd zrušil uznesenie súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu o zastavení konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania a vec vrátil súdu prvej inštancie s povinnosťou ju prejednať a rozhodnúť, o otázke zastavenia konania pre nespĺnenie povinnosti zaplatiť preddavok na trovy konania už bolo právoplatne rozhodnuté a týmto rozhodnutím bola vytvorená prekážka res iudicatae ďalšieho rozhodovania o tej istej otázke.

4. Žalovaná navrhla dovolanie žalobcu odmietnuť. Dovolacie námietky žalobcu považovala za neopodstatnené. Uviedla, že zmyslom ustanovenia § 141a O.s.p. je brániť účastníka konania pred podávaním šikanózných žalôb, ktorých predmetom je peňažné plnenie v značnej výške a okolnosti veci nasvedčujú, že žalobca štátu v prípade jeho úspechu v konaní nezplatí náhradu trov konania. Účelom inštitútu preddavku na trovy konania je poskytnúť účastníkovi istotu, že mu trovy konania budú zaplatené. Mala za to, že predmetná právna úprava neporušuje zásadu rovnosti strán, práve naopak, rovnosť dosahuje, pretože žalobca istotu zaplatenia náhrady trov konania od žalovanej ako subjektu s absolútnou kredibilitou na rozdiel od žalovanej má. Keďže sa preddavok na trovy konania skladá na účet štátu vedený v Štátnej pokladnici, uloženie povinnosti štátu (žalovanej) zaplatiť preddavok na trovy konania by bolo len účtovnou operáciou bez akéhokoľvek materiálneho významu. Uviedla, že využila svoje právo podať návrh na vydanie uznesenia podľa § 141a ods. 1 O.s.p. a súd bol s ohľadom na prechodné ustanovenia povinný ustanovenie § 141a O.s.p. aplikovať bez ohľadu na to, či konanie bolo začaté pred nadobudnutím jeho účinnosti. Súd nemal možnosť úvahy určiť výšku preddavku na trovy konania v inej výške ako výslovne stanovenej v zákone (§ 141a ods. 2 O.s.p.). Uznesenie súdu prvej inštancie o povinnosti žalobcu zložiť preddavok na trovy konania nebolo zrušené a je stále právoplatné a vykonateľné. Podľa jej názoru ak súd zastavil konanie pre nezaplatenie preddavku na trovy konania

žalobcom, postupoval v súlade so zákonom, preto nemohlo dôjsť k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom.

5. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa odseku 2 citovaného ustanovenia veta prvá, právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 C.s.p.), dospel k záveru, že napadnuté uznesenie odvolacieho súdu ako aj uznesenie súdu prvej inštancie treba zrušiť.

7. Vzhľadom k tomu, že dovolanie bolo podané pred 1. júlom 2016, t. j. za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „O.s.p.“), dovolací súd postupoval v zmysle § 470 ods. 2 C.s.p. (na základe ktorého právne účinky úkonov, ktoré nastali v konaní pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované) a prípustnosť dovolania žalobcu posudzoval v zmysle § 236, § 237 ods. 1 a § 239 O.s.p.

8. Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

9. V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu vydanom v tejto procesnej forme je upravená v ustanovení § 239 O.s.p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti uzneseniu, ak odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločností na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. a/ a b/ O.s.p.). Dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 O.s.p.).

10. Keďže dovoláním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nemožno podradiť pod žiaden dôvod prípustnosti dovolania vyplývajúci z § 239 O.s.p., dovolanie podľa tohto ustanovenia nie je prípustné.

11. S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 ods. 1 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 ods. 1 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku či uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak je konanie postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 ods. 1 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie procesne neprípustné (por. R 117/1999, R 34/1995). Pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 ods. 1 O.s.p. ale nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je, že k

tejto procesnej vade skutočne došlo.

13. Pod odňatím možnosti konať pred súdom (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov. Podľa ustálenej súdnej praxe sa za odňatie možnosti konať pred súdom považuje aj taký postup, keď súdy zastavia konanie, hoci pre také rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky.

14. Keďže dovolateľ v predmetnej veci uviedol, že súd mu svojím postupom odňal možnosť konať pred súdom, dovolací súd sa osobitne zamerlal na zistenie, či v konaní došlo k vade vyplývajúcej z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. a dospel k záveru, že k takejto vade v predmetnom konaní došlo.

15. So zreteľom na to, že konanie v predmetnej veci bolo v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. zastavené, základnou otázkou bolo, či v predmetnej veci existovali zákonné dôvody pre takýto postup súdu (zastavenie konania), alebo či súd mal v konaní pokračovať.

16. V zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p., ktoré bolo do Občianskeho súdneho poriadku zavedené novelou uskutočnenou zákonom č. 388/2011 Z.z. účinnou od 1. januára 2012, navrhovateľovi, u ktorého nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 O.s.p. v celom rozsahu a ktorý uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, súd na návrh odporcu uloží, aby v lehote nie dlhšej ako 60 dní zložil preddavok na trovy konania. Na zloženie preddavku podľa prvej vety vyzve súd súčasne s uložením povinnosti navrhovateľovi v rovnakej lehote aj odporcu. Povinnosť zložiť preddavok na trovy konania nemá účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.

17. Dňa 1. januára 2015 nadobudol účinnosť zákon č. 335/2014 Z.z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. V zmysle čl. II tohto zákona bol zmenený zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov tak, že ustanovenie § 141a ods. 1 štvrtá veta O.s.p. znie: „Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť preddavok zložiť, ho zložil, alebo odporcom je účastník, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.“

18. V predmetnej veci z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie uznesením z 22. júna 2012 č. k. 8 C 31/2009-406 uložil žalobcovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania (na jeho účet) v sume 873 909,96 eur do 60 dní od právoplatnosti uznesenia. Rozhodol tak na návrh žalovanej zo 6. februára 2012 (č. l. 386) a po zistení, že u žalobcu sú splnené aj ďalšie zákonné podmienky na uloženie takejto povinnosti, keď v súdnom konaní uplatnil právo v sume 17 478 199,14 eur (t. j. v sume prevyšujúcej 400-násobok životného minima) a nepreukázal existenciu takých majetkových pomerov, ktoré by odôvodňovali jeho oslobodenie od súdnych poplatkov (§ 138 ods. 1 O.s.p.). Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 9. júla 2012. Žalobca preddavok na trovy konania nezložil a nezložila ho ani žalovaná. Následne súd prvej inštancie uznesením z 28. januára 2013 č. k. 8 C 31/2009-413 konanie zastavil v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. a na odvolanie žalobcu krajský súd jeho rozhodnutie uznesením z 27. júna 2013 sp. zn. 6 Co 174/2013 potvrdil. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadol žalobca dovolaním. Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že neboli splnené podmienky pre zastavenie konania v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. a uznesením z 26. novembra 2014 sp. zn. 4 Cdo 328/2013 rozhodnutia súdov nižších stupňov zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Súd prvej inštancie po tom, ako mu vec bola Najvyšším súdom Slovenskej republiky vrátená na ďalšie konanie, uznesením z 11. mája 2015 č. k. 8 C 31/2009 konanie zastavil v zmysle ustanovenia § 141a ods. 1 O.s.p. v znení účinnom od 1. januára 2015. Krajský súd na odvolanie žalobcu uznesením z

28. októbra 2015 sp. zn. 6 Co 363/2015 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil.

19. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom z 11. mája 2016 sp. zn. PL. ÚS 30/2015 rozhodol, že ustanovenie § 141a O.s.p. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Uvedené ustanovenie stratilo účinnosť 14. júna 2016, kedy bol nález vyhlásený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod č. 194/2016 Z.z., a platnosť 1. júla 2016, kedy bol zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov zrušený.

20. Ústavný súd Slovenskej republiky v odôvodnení nálezu konštatoval, že ak sa aplikácia ustanovenia § 141a O.s.p. vzťahuje len na súdne konania, predmetom ktorých je nárok peňažného charakteru prevyšujúci 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, ide o právnu úpravu kauzistickú, vylučujúcu možnosť zváženia okolností konkrétneho prípadu, evokujúcu jej prijatie pre určitú kategóriu súdnych konaní, čo je v právnom štáte neprípustné, a nenaplnil sa ňou primárny cieľ sledovaný zákonodarcom pri jej prijímaní predmetného ustanovenia, a to predchádzať šikanóznym návrhom na začatie konania. Dospel k záveru, že v danom prípade verejný záujem (na eliminovaní nedôvodných a šikanózných žalôb) neprevyšuje záujem jednotlivcov (účastníkov konania) na ochrane ich dôvery v právo platné a účinné v čase podania návrhu na začatie konania a nemožno indikovať žiaden taký ospravedlniteľný dôvod, na základe ktorého zákonodarcu môže zasiahnuť do už nadobudnutých práv (iura quaesita) účastníkov konania. Za neopodstatnené považoval aj znevýhodňovanie navrhovateľov v konaniach, ak na strane odporcu stojí subjekt, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní. Takémuto účastníkovi povinnosť na zloženie preddavku na trovy konania nikdy nemôže byť uložená, avšak právo podať návrh na uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania mu však ustanovenie § 141a O.s.p. aj tak priznáva, čo sa môže javiť ako šikanózne konanie zo strany týchto subjektov ako odporcov a pre navrhovateľa zjavne likvidačné. Ústavný súd poukázal aj na disproporciu medzi stanovenou výškou preddavku na trovy konania a položkou odmeny advokáta reprezentujúcou trovy konania. Neprimerane vysoký preddavok na trovy konania nereflektujúci princíp proporcionality znemožňuje poskytnutie súdnej ochrany uplatnenému právu, porušuje právo na spravodlivé súdne konanie a neoprávnene bráni vybraným subjektom v prístupe k súdu. Napokon vyslovil právny názor, že ak mal žalobca pri podaní návrhu na začatie konania v čase pred účinnosťou zákona č. 388/2011 Z.z. právo súdne konanie iniciovať a v ňom ďalej pokračovať až do jeho právoplatného skončenia bez povinnosti zložiť preddavok na trovy konania, zastáva názor, že toto právo mu neskoršie vydaným právnym predpisom (zákonom č. 388/2011 Z.z.) nemôže byť odňaté a zásah do tohto práva žalobcu ako účastníka konania považuje za zásah do princípu právnej istoty. Najvyšší súd Slovenskej republiky sa s právnymi závermi ústavného súdu vyslovenými v náleze z 11. mája 2016 sp. zn. PL. ÚS 30/2015 stotožňuje a odkazuje na ne.

21. V zmysle § 41a ods. 1 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) od uverejnenia nálezu ústavného súdu vydaného v konaní o súlade právnych predpisov v Zbierke zákonov, nie je možné postupovať podľa právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého jeho ustanovenia, ktoré ústavný súd vyhlásil za rozporné s ústavou. V tejto súvislosti je potrebné posúdiť hmotnoprávne účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov, či pôsobia ex nunc, teda od momentu uverejnenia nálezu v Zbierke zákonov, preto nároky vzniknuté do momentu uverejnenia nálezu sa riadia právnym stavom existujúcim dovtedy, alebo pôsobia ex tunc, čo znamená, že hmotnoprávne účinky nesúladného ustanovenia sa uverejnením nálezu anulujú od začiatku, a teda nový právny stav založený nálezom ústavného súdu sa vzťahuje aj na nároky vzniknuté do uverejnenia nálezu.

22. Ústavný súd zastáva názor, že hmotnoprávne účinky nálezu ústavného súdu o nesúlade pôsobia ex tunc, a nie iba od momentu uverejnenia nálezu v Zbierke zákonov. Pôsobia tak nielen v prípadoch, ktoré boli do momentu uverejnenia nálezu ústavného súdu o nesúlade v Zbierke zákonov už právoplatne ukončené (judikované), ale aj v prípadoch, ktoré vo chvíli uverejnenia nálezu právoplatne ukončené ešte neboli. Ústavný súd v tejto súvislosti vyslovil, že hoci ústava a zákon o ústavnom súde nemajú výslovné ustanovenia o hmotnoprávných účinkoch nálezu o nesúlade vydaného pred právoplatným skončením

konania, treba dôjsť k jednoznačnému záveru, že v týchto veciach nastávajú hmotnoprávne účinky pre všetkých účastníkov konania ex tunc. Ak sa totiž tieto účinky prejavujú ex tunc vo veciach judikovaných právoplatne pred uverejnením nálezu, potom a fortiori to musí tak byť vo veciach neskončených právoplatne. Opačný výklad je priamym popretím princípu zachovávanía ústavnosti a zároveň neprípustným absolutizovaním princípu právnej istoty (por. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 315/06 z 20. decembra 2006, sp. zn. I. ÚS 51/06 z 8. júna 2006, sp. zn. III. ÚS 163/07 z 30. októbra 2007, sp. zn. II. ÚS 400/07 z 12. apríla 2007). Pri kolízii medzi princípom zachovávanía ústavnosti a princípom právnej istoty (prezumpcie ústavnosti právnych predpisov až do opačného rozhodnutia ústavného súdu) treba dať prednosť princípu zachovávanía ústavnosti.

23. Ustanovenie § 141a O.s.p., v zmysle ktorého bolo konanie v predmetnej právnej veci zastavené, stratilo dňom 14. júna 2016 na základe nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11. mája 2016 sp. zn. PL. ÚS 30/2015 účinnosť pre nesúladiť s čl. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. V čase rozhodovania dovolacieho súdu o dovolaní žalobcu a vyhlásenia rozhodnutia už nie je možné podľa neho postupovať a vyvodzovať z neho závery s dopadom na posudzovanú vec. Rozhodnutia súdov nižších stupňov o zastavení konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania žalobcom nemajú oporu v účinných právnych predpisoch a s ohľadom na hmotnoprávne účinky nálezu ústavného súdu z 11. mája 2016 sp. zn. PL. ÚS 30/2015 v predmetnej veci neexistovali zákonné dôvody pre takýto postup súdu (zastavenie konania).

24. Z dôvodov uvedených vyššie dospel dovolací súd k záveru, že žalobcovi v konaní na súdoch nižšieho stupňa bola odňatá možnosť konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., preto zrušil uznesenie odvolacieho súdu, ako aj rovnakou vadou postihnuté ním potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava I na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 C.s.p.).

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

26. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.